

ASPAZIJA. TREJKRĀSAINA SAULE

Ziedonim un jaunībai

Moto:

Un pār visu spīd saule trejkrāsaina:

Drīz zila,

Drīz zaļa,

Drīz sarkana.

ZILĀ SAULE

ZIEMAS VALDĪBA

Kristālkrēslis ledū kalts,
Ziema valda jau veka,
Sniega hermelins tai balts,
Krauklis melns uz pleca.

Krauklis ķērc:

«Nav vairs ērts!»

Zelts un sudrabs apkārt mirdz
Spulgu-zibu-zaigā,
Ziemai krūtīs sudrabsirds,
Sudrabsmaidi vaigā.

Krauklis vaid:

«Ko šī smaid!»

Apkārt sargiem nolikti

Koki vienā rindā,

Visiem ledus vairogi

Saskan lauska šķindā.
Krauklis gauž:
«Ko šie snauž!»

Tuvojas jau izlūki
Klusi un bez čalas;
Marta pirmie strazdiņi
Nāk no saules malas.
Krauklis kliez:
«Vēl šie miedz!»

Nu tie pēkšņi uzraujas
Kā kurš klupdams krizdams,
Krauklis projām aizlaižas
Brēkdams, spārnus sizdams:
«Beidz, nu beidz!
Ziedons veic!»

DIVAS STRAUMES

Sniega milzis dzirnas maļ
Vēl tāpat, kā malis,
Kokiem sudrabrotas kaļ
Ziemels, sudrabkalis.

Baltas pārslas krīt un krīt
Vienādas kā māsas,
Debess nespēj vaļā vīt
Savas septiņkrāsas.

Visas zvaigžņu puķes sedz
Miglas apgaroze,
Viena vien tik ziedus dedz
Baltā mēnessroze!

Bet, kur ielās pusnakts klus,
Salas dieve staigā,
Skūpsta vēlos gājējus
Zilām lūpām vaigā.

Daugavu vēl ledus spiež,
Vezumus tur vadā,
Lepnai upei jāpacieš,
Ka to kājas bradā.

Divas vien tik neizbeidz
Straumes plūst aizgūtīm,
Viena, kas zem ledus steidz,
Otra man pa krūtīm.

SAULES ATSLĒDZIŅA

Balāde

Laika mātei nozudusi
Bij no saules kambarīša
Maza zelta atslēdziņa;
Nezin kur tā palikusi!

Laiki mijās, skaitļi jaucās,
Naktis pletās, dienas raucās.

Laika māte meklēt viņu
Sūta laukā balto zaķi:
Zaķis redz uz ceļa priekšā
Lauku pilnu kāpostiņu;
Katram simtām cepurītes,
Sazin nu, kam tā aiz vītes!

Laika māte savu radu
Sūta — veco, melno kraukli,
Gudrāks tas par visiem citiem,
Piedzīvojis trīssimts gadu.
Krauklis ķērc: «Man tumsā labi!
Kam tev saules? Guļam abi!»

Laika māte trešo kārtu
Meklēt sūta raibo runci,
Daudz tas dzīvē apgrozījies,
Daudz jau izlodājis vārtu!
Uzlec mēness, runcim ejot,
Runcis aizmirstas... sāk dzejot.

Kur nu beidzot palikusi
Saules zelta atslēdziņa?
Bij to balta sniega māte
Savā segā paslēpusi.
Lūk, tai izkritusi viņa —
Spīd uz maza pakalniņa!

FEBRUĀRS

Februārim bālajos vaigos
Mazs sārtumiņš:
Nez vai nāves vai dzīvības uguntiņš?

Ziemelis vēja zirgiem
Pakavas kaļ:
Vai būs jāskrien uz priekšu vai atpakaļ?

Gaismas balto putniņu tumsa
Tura vēl ciet,
Sažņaugtu sauajā, un neļauj tam ārā skriet.

Zvaigznes pie mākoņu plakstiem
Karājas
Piesalušas kā sudraba asaras.

Saule aprautiem stariem,
Mēnesis sirgstošs,
Kā ledus puķe debesu rūtīs dzirkstošs.

Dienu vēl ledus gultā
Puspamostas,
Bet atkal bāž galvu zem sniega apsegas.

Strautiņi ieslēgti čalo
Zemei pa iekšu,
Lai ziedons reiz nāktu, jāsteidz sirdīm papriekšu.

VASKA PILS

Saulei tika,
Saule lika
Bitēm vaska pili celt:
Ailu ailā, torni tornī,
Sūnu šūnai virsū velt.

Ziema pikta,
Sala dikta,
Sniedziņš balti putina —
Saules bitēm zelta spārni,
Medus mēles galiņā.

Būve naska,
Pils no vaska,
Darbs līdz saulei padarīts:
Grīda — medus mozaīka,
Sliekšnis — ziedu puteklīts.

Dzīru galdi
Smaržo saldi,
Kūp un viļņo aromāts,
Rindās balti biķerīši,
Katrs dzīrēs aicināts.

Bet ar spēju
Ārkārtēju,
Pirms kas grib pie galda sēst,
Tam būs pārjāt tumsas kalnu,
Miglas valni zemē plēst.

DEBESU DĀRZI

Debess vīnkalnā
Gaida plūcēja
Mēnessaprikoze.

Zied vēl zeltota
Mākoņlapota
Vakardebessroze.

Blakām ērkšķuzars,
Sarkanstarots Marss
Dzeļ kā dzeloņvītes.

Vienā pulciņā
Plaukst no Sietiņa
Maija pulkstenītes.

Zilā encjane,
Ilgu-Ausekle,
Ziedot debeslaukā,

Glabā sēkliņas.
Zemei nolemtas
Zilā azurtraukā.

DZIRKSTEĻU SĒKLA

Ziemeļu zirgi
Ledus pakavām
Sauli mina, bet samīt to nepaguva.
Elpoja vētru,
Sprausloja krusu,
Sniegs ar ledu visapkārt šķīda un gruva.
Ilgu uguni
Izdzēst nespēja,
Sirdis zem ledus un salas tik stiprākas kļuva
Krūšu trauciņos
Dzirkstiņas paglāba:
Ziedēs nu ugunssēklas apsēta druva.

PUĶES UN ZVAIGZNES

Kad puķes beidzas,
Zvaigznes iesākas:
Kad zemes ielejās
Pats pēdējs zaļums gaist,
Tad orbītu dobēs tās
Ar degošiem pumpuriem kaist.

Kad sapņi beidzas,
Zvaigznēs jāskatās:
Kas palicis neiegūts,
Kas gājis zudumā,
Tas mirdz pie debess krūts
Oriona agrafā.

Kad saule beidzas,
Sirdis iedegas:
Tās saules vietā kvēl
Un jaunu ziedoni auž,
Kur nepiedzimušās vēl
Jau kodolā saules snauž.

SPĀRNI AUG

Viens putniņš pa miegiem iečirkstas:
«Raug! raug!»
Te otrs pa miegiem atsaucas:
«Aug! aug!»

Vai zini visbargāko, niknāko ziemas valsti,
Tai cieti uz mūžu polāra ledus balsti
Un pamats vai nāves jūrā stiedz.
Tur visam, kas zaļojis, ziedējis, gals
Un visu klāj tumsa un nāve, un sals,
Kas dziļi līdz zemes sirdij sniedz.

Lūk, zibentiņš iešaujas —
Dzirkstiņa iešķiļas:
Balsti sāk gubt,
Sniegi sāk drupt:
Čaug! čaug!
Zemei klusi, klusītēm spārni aug.

MĒNESTIŅŠ MELOJA

Visu manu istabu
Mēnestiņš piebēra
Pilnu ar sudrabu,
Pilnu ar zeltu:

Vizuļi, mirdzuļi
Vēlās pa grīdu,
Kaktiņi spīdēja,
Šķirbiņas mirdzēja.

Pats bija mēnestiņš
Sudraba svārciņā,
Tuvu pie vaiga
Galvu man pieglauda. —

Aizgāja mēnestiņš,
Atnāca rītausa
Vienā krekliņā,
Acis man atvēra:

Ak, cik nu tukša
Bij mana istabai
Ausa bij patiesa,
Mēnestiņš meloja. —

DZĪVĪBAS KODOLIŅŠ

Ziedonis,
Tumsas kļiedonis!
Krāsu šķiedonis!
Nakts melno jumtu ņem noceļ nost.
Zemi nāk post
Tīru no rūpju skudru pūžņiem,
Tīru no bēdu ledus lūžņiem,
Asaras pārzvaigžņo,
Dvēseli apspārno,
Pelēko prātu tērpj varvīksnas zaigā
Aizmirstus smaidus bur atkal vaigā.

Ziedonis,
Dzīvības dziedonis!
Mūžības ģiedonis!
Viņš kapa biezo čaulu māk lauzt,
Saulei nāk paust
Un izloba ārā dzīvībiņu
No nāves kā baltu kodoliņu
Un atkal liek ticēt un spēt,
Un iegūt, un pazaudēt,
Lai turpmāk rit mūžības variācija
No tā, kas ir un kas būs, un kas bija.

AGRAS KRĀSAS

Uz ziedoņa krāsu paletes
Vēl tikai toņi rudi un balsni,

Vēl neplaukst pret sauli galotnes,
Vēl stiebrīni bāli un zariņi kalsni.

Zaļpelēki, smalki diedziņi
Vēl miglas muselīnā saistās,
Un rindām ledainu pilienu
Pie zariem kā mēneša asaras laistās.

Vēl ziemelis svilpo, ka skanēt skan,
Un kristāla korpēm pa klajumiem klejo,
Cits svilpotājs, strazdiņš, atnācis gan,
Bet saldams no kājas uz kāju dejo.

Balts mākonīts vienā krekliņā
Pa debesu logu ārā karas;
Bet laipnā pretimsveicienā
Tam zemes durvis vēl neatdarās.

Sirds vien vispirmā no jauna grib augt
Un caur pērnēm, pelēkiem sēru biediem
Ar zaļām cerību lapām plaukt
Un ziedēt ar ziliem brīnumziediem.

DŪMI ILGOJAS, VĒJŠ CERĒ

Dūmi uz jumtiem
Ilgojas,
Vējš atkal uz lieliem tālumiem cerē,
Un migla uz saules olām perē.

Mākonīts pāri
Pārlaižas,
Mazs lietutiņš mirdzina siltas lāsas,
Viņš teicas lielo pārkoņu rāsas.

Jūra kā vārti
Atdarās:
Kāpj ūdens meitas uz tvaiku pili
Un skatās, vai debeši metas jau zili.

Lauks augšā no miega
Atmostas,
Un, plaši atvēris vagu acis,
Viņš brīnās, cik ilgi zem sniega smacis.

Prāts līdzī no važām
Izraujas
Un aizskrien kā dieva kumeliņš tālē,
Kurš trenkāts no sapņu bitēm zālē.

SPĒKA MUCAS

Trejdeviņi viesuļu virpuļi
Pa debesu vārtiem izlaisti:
Tur negaiss un krusa, un sniegs juku-juku
Ar mākoņu blāķiem plūst kopā vienmuku
Un veļas, un vandās, un aumaļos griežas,
Un augšup un lejup kūleņos sviežas.

Šķiet, jodi svin pekles priekškāzas
Un spēka mucas tiem apgāztas:
Lai iztrako!
Lai virpuļo!
Lai lūst un grūst,
Kad tikai kļūst!
Lai kā viņš gražojas, griežas un šķiebjas,
Un, seju grumbās savilcis, viebjas,
Aiz negaisa maskas tas trakulis
Ir ziedonis!

MARTS

Tam ziedoņa plāns tik un ideja:
Ne saule,
Bet saules solījums —
Ne saule,
Bet saules sapņojums —
Ne saule,
Bet saules ticība —
Ne saule,
Bet saules cerība:
Nāks saule
Un saules uzvara,
Nāks!

PUTNS AR UGUNS SPĀRNIEM

No paša nakts pērķļa viņš paceļas —
Mans rīta putns, mans fenikss;
Spārnu apakšas
Oranži blāvojas,
Pašos spārngalos auseklīts spīd,
Bet gaisīs tūlīt. —

Viņš sasit spārnus un izplešas —
Mans rīta putns, mans fenikss;
Dzirksteles krīt,
Bet nedeg, tik spīd.
Viss apvārsnis liesmās tīts,
Un tas ir rīts!

Klusi pie malas noripo mēnestiņš —
Izbijies, nabadziņš.

SAULES MEITAS BRAUCIENS

Perlmutra pajūgā,
Zeltaini izsistā
Mākoņu samta,

Divpadsmit blāzmoti
Zvaigžņu zirdziņi
Priekšā tam jūgti.

Stari tiem groži;
Sēdeklis nolikts
Pusmēnesslociņš.

Pasaulē izbrauc
Saulītes meita,
Auseklīts važons.

Ratiņi rit,
Putekļi put
Zeltainos vālos.

Kad tā piestās
Pasaules malā,
Zeme taps zaļa.

Kur tā uzliks
Zeltaino kurpi,
Uzziedēs puķes.

SENTENCES

Nāk atkal ziedonis pa pērnām pēdām:
Ar jaunām puķēm un ar vecām bēdām
Lem, laimīt, lai rudenis
Nenāk kā pretnesis:
Ar vecām puķēm un ar jaunām bēdām,

*

Mūžīgi ķēžu locekļi

Saista tevi ar pagātni.
Vai ik uz soļa ko spēri un spersi:
Ko citi nespēja — to tu spēsi,
Ko citi uzara — to tu sēsi,
Kur citi slāpa — tu malkiem dzersi.

*

Nekas nav pārgājis, kas bijis,
Nekas nav zudis, kas garām laists.
Laid laiku, lai nāk un iet,
Līdz savu veidu tas mijis:
Kas gaisis — tas stāvēs ciet.
Kas zudis — būs mūžam skaists,
Un, kas tev sāpējis, — viss būs dzijis.

LIELDIENAS

Aukstām zvaigznēm seko silta saule,
Rīst kā līķa auts ap zemi tītā
Nāves, nakts un sastinguma čaule.

Siltie stari lejup nokarājas
Un kā Magdalēnas zelta mati
Visai zemei glaužot pāri klājas.

Dien' no dienas debess klons top tīrāks,
Krāsas iedegas, un smaržas raisās,
Ziedoņlietū nardes līst un vīrāks.

Sāpju šlūdoņi no krūtīm veļas,

Siltas urdziņas riet acu gultnēs,
Aizmirsts smaids kā zieds ap lūpām šķeļas.

Viss, kas zaudēts, atmests, nesagaidīts,
Atkal jauns no kapa ceļas augšā,
Top uz dzīvi mīlas eljes svaids.

ZIEDOŅA STEIGAS

Ik zars šķeļ mizu —
Un grib par sevi plaukt.

Ik tērcē rok ceju —
Un tālē meklē traukt.

Ik laiva guļ krastā —
Un gaida uz jūru braukt.

Ik mākonis plešas —
Un taisās par vētru augt.

SAMIRKUSI BITE

Ziedons lielo mākslu prot —
Zeltot no jauna un sudrabort
Tumsas rūsā melnu tikušu dienu.

Maisīdams krāsas brīnumainas,

Uzbur zeltā un purpurā ainas
Pāri pār visu pelēko debesu plienu.

Kailo kalnu glauž zaļām rokām,
Atpestī leju zem sniega plokam.
Jūru pieber ar ābeļu ziediem pilnu.

Zemi, plūksnainu, piemēslotu,
Nomēž tīru ar saules slotu,
Aptērpj to visu ar zeltainu pieneņu vilnu.

Raibi zied krokuss kā lieldienas ola,
Bet vēl vairāk ziedonis sola
Krāsu un smaržu veltīt katram, kas prasa.

Ziedon, ak, ziedon, kas tev to sacīs,
Asaru avotiņš verd manās acīs,
Matu galiņos treju rītu man rasa!

Saules riekšavas svied tu ik paltē —
Ņem arī manas asaras kaltē,
Zelta guntiņu manā pavardā kuri!

Ņem manu dvēselīti un susi,
Tā kā bitīte samirkusi,
Liec to uz plaukstas un pašā saulītē turi.

RADOŠS ASINS

Jaunības asins ir radošs,
Saules uguns tas pilns.
Visu būtību vadošs
Viens vienīgs elektrisks vilns!

Acis kā maijpuķes zied,
Dzīslas tev caurspīdīgas;
It kā vijoles stīgas
Dvēseles dziesmu dzied.

Smejošā vieglprātībā
Dodies vētrā uz jūru —
Gaviļu pārgalvībā
Izbrauc bez airu, bez būru.

Dzīvi uz plaukstas nes:
«Likten, nāc lem!
Nāve, nāc, ņem!
Še esmu es!»

ZELTA LAIKMETĀ

Pēc ziemas ledus arhitektūras
Ar sniega vaļņu cēlumu
Nāk ziedons ar jaunu kultūru
Un pārveido gaisu, zemes un jūras.
No salas kristāla laikmeta
Viņš ieved mūs saules valstībā.

Viņš nojauc sarmas cekuliņus,
Ko sudrabkalējs ziemelis
Tik brīnumsmalki izkalis,
Un pārmij pret zaļiem zariem viņus,
Ar dzīviem pelēkiem pūpoliem
Un sulīgiem, brūniem pumpuriem.

Gaiss nav vairs pelēks no negaisa joņiem,
Zeļ zeme zaļā smaragdā
Un pieneņu dzeltenā dzintarā,
Mirdz debess rožu un oranžu toņiem,
Un saule kāpj augstāk un augstāki
Un sanāk kopā ar mēnesi.

Un tūkstots tūkstoši veidi mainas,
Viss rit un plūst, un tek, un steidz,
Ar mūziku sāk, ar dzeju beidz,
Un dien' no dienas zied spilgtākas ainas,
Bet pāri pār visu viszaļākais zars —
Pie dzīvības koka plaukst cilvēces gars.

AUGŠĀMCELŠANĀS

Nu nokratīts miegs, kas spiedis tik alvains
Kā smaguma pūķis deviņgalvains.

Un vieglas mākonīšu sejas
Par visu zemes smagumu smejas.

Jauns ziedons ar radošu dzīvības elpu
Veļ siltus ētera viļņus pa telpu.

Un zeme elpo ar visām krūtīm
No zaļās dzīvības dvesmas aizgūtīm.

Un, ierauta vētras un dziņu laikā,
Sirds līdzī ceļas sajūsmas tvaikā:

Kad rīti zied un vakari kvēlo,
Tā jaunus mērķus sev priekšā tēlo.

Ar vējiem un viļņiem tā jūtas rada,
Un jaunas zvaigznes tos atkal vada.

Tā apņemt grib visu pasauls āri
Un mīlas varvīksnā stiepties tai pāri.

ZELTA SAULE UN SUDRABA VĒJŠ

Apāvis spārnotas sudraba sandales,
Vējš, saules priekštecis,
Pasauli apskrējis,
Visur steidzīgu ziedoņa vēsti nes.

Sudraba vējš ar zelta sauli mijā
Maigo lietiņu
Sijā caur sietiņu,
Pakar to augsti pie debesīm varvīksnas dzijā.

Sudraba pasaulē zelta cilvēki
Zelta smieklus smeļ,
Sudraba asaras lej,
Skats grimst skatā kā mēnesis ūdenī.

Medainas acis visiem un aprīļains prāts,
Samta mierā kas snauž,
Ilgas no jauna auž,
Lai arī cikreiz cietis un maldināts.

Ziedons, kas pašu sauli un vēju loka,
Neprasa atļauju,
Paņem tev sirsniņu,
Svaida viņu kā zelta ābolu rokā!

ZIEDONS UN ES

Tā saldi skumja dziesmiņa skan:
Ar ziedoni kopā jāaiziet man,
Mums slepens sakars ir.

Bij leduskaralim meitiņa,
Tā ziedoni gaidīt gaidīja,
Bet, viņu ieraugot, — mira — —

Kas pāri ziedonim dzīvo, tam
Ir jāmirst nāves trejkārtām,
Pirms nāk pie rudens kapa:

Kā ziedam, kad visskaistāk zied,
Tam tomēr auglī jāpāriet,
Un tad tas krīt kā lapa. —

Kad debess deg, kad saule kaist,
Vai ziedam just, kā jāizgaist
Un smaržā sevi kūpam?

Vai auglim gaidīt, lai tiek plūkts
Un rīta medus lai top rūgts
Uz pēcpusdienas lūpām?

Kam tālāk dzīves putekļus brist!
Kā vīstoša roze es gribētu rist
Un nobirt pie ziedoņa kājām. —

MEDUS UN ASARAS

Divējas dāvanas:
Medu un asaras
Nones mums ziedoņa gari.

Ak, cik sāpīgi salds
Debesu dzīru galds,
Ak, cik pārpilni sviri!

Alkstošā zemes sirds,
Kas tev viskairāk mirdz?
Vēlēt starp abiem tu vari!

Gribi tu medu gūt,
Vēlāk būs jāraud varbūt,
Jāraud būs rūgti un gari.

Drošāks gan veltījums —
Asaru ieguvums,
Bet drusku ņem medu arī!

Saldmi ar rūgtumu jauc,
Ceri, bet raudi daudz,
Bez lietus jau nezaļo zari!

Asarās uzsmaidi,
Smaidī kā aprīlī
Saule uz pavasari!

ZAĻĀ SAULE

APRĪLIS

Aprīlis,
Gada ģeniālais mēnesis!
Saule padusē, sniegs azotē,
Vētrā ej, cepuri atmetis.
Neesi mierīgs, ne lēns,
Īstais bohēmiēns!

Aprīlis, revolucionārs!
Tava pieres zvaigzne ir Marss;

Apgāzi vecās ziemas troni,
Ārdīji varas kristāla kroni,
Visu tumsas valstību nogrāvi,
Ārdītājs, Aprīli!

Aprīlis, priekštecis!
Drīz vien tu būsi aizgājis.
Trokšņains tu biji un skaļš,
Ceļš tev nopakaļ klāsies zaļš.
Maija miera valstības priekšteci,
Esi mums ceļvedis, Aprīli!

AK, VĀRTIŅI, ZAĻIE VĀRTIŅI

Ak, vārtiņi, zaļie vārtiņi,
Kā es jūs mīlu!
Jūs rokas vaļā pletīsāt,
Jūs mani ārā laidīsāt
Kā putniņu no būra!

Ak, celiņu, balto celiņu,
Kā es tevi iešu!
Kā kamoliņš tu tecēsi,
Tu tālu projām ritēsi
No šaurā māju stūra!

Ak, tāle, tu zilā tāle,
Kad es tevi sniegšu!
Kā kļūt uz ilgu valstību,
Kad vēl ap sapņu aizkalnu

Plūst nepacietības jūra!

ZIEDOŅA MAĢIJA

Bez prieka tāpat nu var priecāties:
Kad Venera tuvu pie mēneša mirdz,
Tad prāts top aprīļains, vētraina sirds
Ar straumēm gribētos līdzī trakot,
Ar plūdiem pāri pār krastiem šļakot;
Kā vilnim celt krūzotu galviņu
Ar mirdzošu putu vaiņagu.

Bez vīna nu saldi var piedzerties:
Nu saules nektārs no debesīm līst,
Kā reibuši bakhanti mākoņi klīst,
Un zvaigznes kā sudraba šūniņas
Ar debesu medu pildītas;
Nu dienas smiedamās nāk tev pretī,
Nu stundas met zibšņus kā staru meti.

Bez spārniem nu augsti var uzlaisties:
Nu jumti no pavāliem nostu ceļas
Un sienas istabās pušu šķeļas,
Nu kājas pie zemes vairs nepieduras
Un rokas svaidās kā saceltas buras.
No pierēm nu krokas prom plivinājās
Un miesas iz drēbēm lidinājās.

Bez dailes viss daiļš var pārvērsties:
Nu sauli atviz ik akla rūts

Kā zelta sirds iekš stikla krūts;
Nu zilas zied puķes pa acu dobi
Un lūpu dārziņā narcišu zobi;
No jauna top vecās zemes seja,
Jo visa dzīve ir tapusi dzeja.

LAIPNAIS MAIGUMS

Gaiss ir tik maigs un glaudīgs,
Ka pats tev apkārt skaujas,
Ja gribi, pilnas saujas
Tu vari viņa ņemt.

Vējš ir tik lēns un laipnīgs,
Viņš gaida vien, lai viņam
Kā sirmam kumeliņam
Tu sēstos mugurā.

Un mākonīts tik zemīgs,
Pats tev pie kājām klājas,
Tev virsū jāuzstājas,
Un kļūsi debesīs.

Pat pērkons, lai cik draudīgs,
Ar zeltu pilns tam klēpis,
Ko nes, aiz zibšņiem slēpis,
Lai zemi piebērtu.

DIEVA DĒLI

Kāpj dieva dēli pa rožu pazarēm
No debesīm lejā it kā pa kapenēm
Uz zemes dārziem pa zilo ziedoņnakti.

Tie izloka zarus, kuplina galotnes
Un plašāk un dziļāk stiepj zemē saknītes,
Un lapu stīdziņas pilda ar zaļo miesu.

Tie mizu rievo, liek jaunu tai aplieku:
Gan brūnu zeltu, gan zaļu sudrabu,
Tin tīkliņus, spurdzītes šķeļ un šķeterē drīksnas.

Sēj brūnas sēkliņas, smalcina graudiņus,
Caur saules sietiņiem gaisā sijātus,
Un pieber ar zelta putekļiem purpura kausus.

Tin lapu tīstokļos vārīgus pumpurus,
Drāž irbulus, asina ērkšķu galiņus
Un stiebriem ziedu zvaniņus piekarina.

Tad kupli tie ietērpj dārza skaistules:
Gan zīdā, gan brokātā rozes un magones
Un bālajām lilijām zelta kroni liek galvā.

Kad galā nu darbs un krāsās un ziedos viss vīts,
Lūk, aizmirsts viens pats tik kāds puķu pabērnīts,
Tas raud ar gaužām asarām strauta malā. —

Nu dievdēli ņem un ieliek tam actiņas,
No paša debesu ziluma izgrieztas,
Un sauc to vārdā par «neaizmirstelīti».

Un atkal augšā pa rožu pazarēm
Kāpj dieva dēli it kā pa kāpenēm
Uz debesu dārziem pa zilo ziedoņnakti.

PABĒRTAS SĒKLIŅAS

Sentences

DZĪVES SKAISTUMS

Visskaistāk diena ir no paša rīta,
Visskaistāk dzīve, kad tā nepazīta,
Vēl cerībās kā zilā miglā tīta,
Ne līksmē vēl, ne sāpēs izbaudīta.

TĪRS DAIĻUMS

Tīrs daiļums, kam nedaiļš nav klātu,
Ir puķu galviņas
Vaiņagā sasieta,
Kurām nav redzamu kātu.

MEDUS RASA

Kad tikai ilgu sajūta,
Kas tūdaļ mērķa prasa!
Ja arī paša medus nav,
Ir tomēr medus rasa. —

OGLE UN DIMANTS

Nav jāskumst — tik nabaga oglei būt,
Kad ogle izkūst — tā dimants var kļūt.

SUDRABA LIELDIENAS

Tik tā vien visa sirds
Uz priekšu raujas,
Un bāli zibeņi
Iz acīm šaujas!

Ik dienai noprasu,
Ko tā man nesīs.
Ik vētrā sagaidu,
Kas jauns man dvesīs.

Pēc lieliem mērķiem kaist
Man krūtīs slāpes —
Vēl neuzkāptas stāv

Tās Jēkab-kāpes. —

Vēl visos uguņos
Man jāizkvēlo,
Un sapņi dzīvē vēl
Man jāpārtēlo. —

Es dzīvē neesmu
Vēl tā nekas,
Pirms jāiet ar velniem
Man jācīkstas!

Man jāiet caur sarkanām
Pastarām,
Lai celtos uz sudraba
Liieldienām!

SAKNE UN GALOTNE

Sakne — laiska, laiska,
Galotne — tā draiska:
Viena tver sauli ciet,
Otra uz mūžību iet. —

Kūtri, kūtri zari,
Steidz tik lapu bari:
Zari grib pārziemot,
Lapas tik vasarot.

Rozes — karstas, karstas,
Ziedi tveicē bārstās,
Rozes samītas trūd,
Smaržā izgaistot, zūd.

Ziedi — bāli, bāli,
Ak, cik tāli, tāli
Sakne no galotnes,
Mūžs no jaunatnes.

Riti, riti, rasa!
Kas to kopā lasa,
Zinās, ka lāsiņas —
Dzejnieka asaras!

PĒRKONA PAJŪGS

Kur Pērkons vara ratos
Pār zemi brauc,
No ratu rīboņa vētras
Svilpo un kauc;

Visai zemes lodei nava
Vairs pieturas.
Kā odiņš tīklā tā gaisos
Karājas.

Ja nesaturētu kokus
Saknes vēl ciet!

Tie celtos un gribētu līdzī
Pa vētru skriet.

Ar zibšņu slotām Pērkons
Nāk zemi post!
Viņš ūdeni aizdedz un mājām
Ceļ jūmtus nost!

Nu tikai sirds vēl krūtīs
Ir jāpatura,
Lai līdzī tā nesadegtu
Kā ogle kurā.

DVĒSELES LĪMENS

Kas viņā tverams un kas aizplūstošs?
Kas darāms, veicams? domas neatjēdzas.
Dzen virpa virpu, loki veras — slēdzas
Viss līmens zib un virmo aizplūstošs.

Un harmoniju gredzens aptverošs
Ap plūdu tūkumu vairs neslēdzas,
No jauna enerģiju straumes strēdzas,
Šķīst guns un ledus pāri kūšājošs.

Kad plūsmā pārkausējas dzīves rūda,
Kas tad vēl pāri palika, kas zuda? —
Ak, to tik vien es vēlētos, lai gūtu:

Ka mana sirds kā karsta straume būtu,
Kur katra ola noslīpējas gluda,
Un, kas caur mani iet, — lai jauns viss kļūtu.

DEVĒJA SIRDS

Savu sirdi, kurā saulei vieta,
Kurā rīta zelts un purpurrieta,
Visu savu mīlas pasaulsvaru
Kur lai lieku!

Manī tūkstots puķu saldme garo,
Manī krāsu krāsas deg un staro,
Savas dailes es jums nobērt varu —
Zvaigžņu sieku!

Manī lidojošais mākonsteigums,
Manī vētras sākums, vētras beigums,
Plūdus spēju celt un straumes vadīt,
Kurp lai tieku!

Manī spēks un dziņu karstā elpa,
Haoss — kosmoss, visam manī telpa!
Dzīvi spēju vērst un veidot, radīt —
Kam par prieku?

NEJĒDZĪGAS ASARAS

Kas bieži raud bez iemesla
Par iedomātiem varoņiem,
Sen cietušiem, sen mirušiem,
Varbūt nemaz pat bijušiem,
Tas raud par ciešanu veidu pašu.

Kas nemeklē pēc priekšmeta,
Kas mīl tik pašu mīlu vien,
Kas nedzīvo tik vienu dien',
Bet savu būti pie zvaigznēm sien,
Ko ļaudis dēvē par nesaprašu, —

Kas deg pats savā degvielā
Un, dzīts pats savas dvēseles,
Kā ogli saujā sirdi nes,
Tam nepietiek ar savu es,
Tas aptver visu pasauli plašu!

NEPAKLAUSĪGA VĒTRA

Debesu trakule,
Mākoņu mīlule,
Vētra!
Ne to var turēt, ne sagūstīt,
Ne dzelžu, ne zīda pineklā pīt,
Ne rāt, ne atprasīt:
«Ko rāvi? ko grāvi? ko šķēli?»

Ko cēli? ko zemē zvēli?»
Tā neteic nekā,
Tik sagrābj aiz krūtīm tevi un purina:
Heijā!

Pasaules nebēdne,
Stūrgalve, spītniece,
Vētra!
Uz paša jumta tā uzsēžas,
Rauj logu vaļā un iegulstas,
Tā durvīs iespiežas:
«Jūs sapņotāji, jūs tūļas!
Nav laiks vairs priekš mierīgas guļas!
Nav izejas:
Vai gribat vai negribat, nu jums ir jāceļas
Augšā!»

BĀLO, ŠĶIDRO ASINTIŅU

Bālo, šķidro asintiņu
Sajūsma kad iededzina?
Gars grib laisties, sirds grib plesties,
Viss šķiet ticams, viss šķiet spējams.

Pēkšņas liesmas laistās acīs,
Spīd kā logi tumšā mājā,
Bālo, šķidro asintiņu
Sajūsma kad iededzina. —

Izgaist guņi, klājas pelni,
Gars kā putnis ievelk spārnus,
Sirds kā straume siek un nogulst,
Atkal gurdi dzīslās veļot
Bālo, šķidro asintiņu. —

KAS ESI?

Vai zila lapiņa
Puķes kronīti
Zieda apjomā
Ievīts esi?

Vai filigrānšķiedriņa
Leduskristālā,
Saulē mirdzošā
Starus nesi?

Vai zelta oranža
Melnlapu kuplumā,
Saldumu sološā
Šķinējam esi?

Vai sīka dzirkstiņa,
Uguns actiņa,
Veselā lūžņājā
Pavērtā esi?

Sīkāks no sīkākiem,

Vājāks no vājākiem,
Klusāks no klusākiem,
Kas pats sev esi?
Ko Visumam nesi?

LIELUMS MAZUMĀ

Katra rociņa,
Lai cik sīciņa,
Mirtu lapiņa,
Sirdīm uzlikta,
Sniedzas visās cietēju glaudās. —

Katra asara,
Līdzjūtās raudāta,
Nežūst kā rītrasa
Smildziņas bārkstiņa,
Ielīst kā jūrā tā lielajās raudās. —

Katra kustība
Ieiet kopdarbā,
Katra dzirkstiņa,
Dvēselēs iemesta,
Sajūsmas liesmās pa pasauli šaudās.

JĀDZĪVO

Ne ikreiz mūs dzīve vaiņago,
Bieži vien pat savu loloto
Viņa apērķšķo —
Jādzīvo!

Rūgtais kauss ja vēlreiz jātukšo,
Nem un viņa rūgtmi pārsaldo,
Ciet reiz izciesto,
Uzveic to!

Mēness dilst, un saule nosirmo,
Lielais likums kā lai neveido
Tevi vienīgo?
Nesēro!

Jūtas kaist un gaist, un pārkvēlo,
Dzenies satvert sevī mūžīgo,
Dvēslē dusošo,
Raisi to!

Dzīve visus veidus atjauno,
Nāve vien tik, zini laikā to,
Nedod vairs neko,
Jādzīvo!

JŪRAS DZIESMAS

I

SMILŠU GRAUDIŅI

Es krastā triecu ar smilšu graudiņiem

Kā ar brālīšiem:

«Cik sen jau, kopš jūs še nogulat?

Ap zilo jūru slēdzas dzeltens krasts;

Vējš atsteidzas, aizsteidzas —

Tik līdzī ar jums es sēdu šepat.»

«Kā ūdensdievam uz pleciem baltspārnota kaiva

Uz viļņiem peld gaidot laiva,

Vai tā lai bez braucēja tālēs skrien?

Ak, mūžam es nekāpšu savu ilgu mastos!

Es palikšu līdzī jums krastos —

Par maniem sapņiem vējš stāstīs vien.»

II

SAULES UN VĒJA MEITIŅAS

Saules un vēja meitiņas

Šūpo cirtainās putu galviņas.

Viļņi krūzijas,

Vējš rotājas.

Jūras vidū uz klints tās nosēžas

Un vienotrai apprasās:

«Teic, Velbanga, Dziļdzelve, Straujtecīt, —
Ko darījām šodien, ko darīsim rīt?»

— «Es saulītei zelta kroni pinu.»

— «Es mēness sudrabu kamolā tinu.»

— «Es zvaigznītes viļņos spodrināju.»

— «Es varvīksnas dzīparu šķetināju.»

— «Man jāauž bij vējiņš, man jāvērpj bij
lietiņš.»

— «Man miglu sijāt bij sudraba sietiņš.»

— «Man jākāpj bij krāsot debeši zili.»

— «Es sargāju dzelmē grimušo pili.

Un glabāju dzelmes atslēdziņu,

Kas grimis — tam vaļā slēdzu viņu.»

Un saules un vēja meitiņas

Šūpo cirtainās putu galviņas.

Viļņi krūzijas,

Vējš rotājas.

III

NĀVES SALA

Bij jūras vidū

Reiz Nāves sala,

To paši jodi

No sākta gala

Ar vara važām

Pie bezdibens kala —

Un melna čūska
Tur miltus mala. —
Nu saule tur zelta
Dāvanas dala,
Un čūskas milti jau sen ir malti,
Nu bāru bērniem vairs nebūs salti!

JŪRAS KARALIENE

Jūras vidū
Virs pašas dziļākās dzelmes
Sēd zelta krēslā
Vakara rietā
Jūras karaliene.

Sīciņas, maziņas
Vilnīšu meitiņas
Kalpīgas, pļāpīgas
Glaužas pie kājām viņai.
Vējš planda svārkus
Purpura plūsmā
Pāri pār visu jūru,
Vēsmiņas vēdina
Sudraba vēdekļus;
Rieta pin matos
Putu pūslīšus varvīksnas krāsās;
Diadēms galvā:
Zelts, ažūrs, opāls
Tāli met starus.
Sveicināt valdnieci
Sanāk no tāles un tuves

Visi ūdeņi kopā:
Straujas un vijīgas upes
Viņas priekšā kā verdzenes klanās,
Plati purvi uz vēdera lien,
Avotiņš attek basām kājām.
Sīkas urdziņas,
Tikko cēlušās
No sniega gultiņas ledainos kalnos,
Plīvuru krekliņā
Aši skrien lejā.
Krāces un gāzes
Dobji rūc korī
Svinīgas himnas.
Sanāk i lielās un vētrainās bangas,
Jūras amacones,
Noklāj zemu visapkārt
Platus vairogus alvainā sposmē.
Klintis iztālēm gar krastiem
Melnā mūķeņu tērpā
Nometas ceļos, lūgšanas skaitot.
Atbrauc visbeidzot
Lielākā viese —
Dimanta ratos rietošā saule,
Liesmas tai zirgi ar zibsnošiem grožiem,
Riteņi ripojot
Ugunis sijā.
Plaši atveras
Dziļumu vārti
Porfīra stabos,
Gliemežu bruģis nokaisīts pērlēm,
Apdēstīts apkārt

Bālrozā koraļļu rozēm,
Novada viesi
Zemzemes valstī,
Brīnumu pilī,
Kur to jau jūras valdniece gaida.
Saule un jūra,
Vairāk par viņām
Lielākas nava.
Saule un jūra,
Vairāk par viņām
Skaistākas nava!

Tomēr vēl vārti
Cieti nav vērti,
Trešo vēl gaida —
Līdzīgu viņām
Dvēseli nākam.

NAKTS VĀRTU SARDZE

Kad vakars tumst,
Tad lakstīgala ir pirmā, kas skumst;
Nakts vārtu priekšā tā tura vakti,
Un skaņu ritmā ar treļļu takti
Tā grib no tumsas atpestīt nakti:

Vij dziesmu vītnes,
Pin pantu pītnes,
Sviež meldiņas
Kā riekšavas,

Tās dziesma rit gan žigla, žigla,
Gan lēni plūst kā vēju migla. —

Tā žēlāk žēlo,
Tā kvēlāk kvēlo
Un nakti vēlo
Ar skaņām un gleznām gaišu tēlo:
I bite pa miegiem ieklausās,

I taurenīts nopūšas,
Pumpuri satrūkstas
Un izlec no segām un ziedā plaukst.

Visas sīkas lapiņas
Kā peļu austiņas
Klausās un čaukst.

Kāpj skaņas pret debesi
Un apvij dārzu apkārt ap mēnesi,
Un nokāpj modināt pazemi.
No zemes augšup asniņi lien,
Un zvaigznes ārā no mākoņiem brien.

No brīnumiem ūdens top zils,
Un augšup no dzelmes ezerā
Uzkāpj sen ilgotā,
Sen gaidītā
Gaismas pils.

DIEVA FANTĀZIJA

Ik kokam mežā sava melodija,
Ik melodijai ir savs dažāds citums,
Ik lapai ietrīsoties ir savs ritums,
Ik zaram lokoties ir strofu vija.

San ziedoņlirika kā spārnu situms,
Šņāc vasrā zaros vētras traģēdija,
Gauž smagās žēlās rudens elēģija,
Kad raibs kā eposs klājas lapu kritums.

Kā radusies šī zaļā simfonija?
Kā viņas skaņu meistars — ģēnijs dziedons?
Kas visu raibo fantāziju vijis?

Kas ir tas bagātais bez mēra šķiedons,
Kas reizē rudens, vasara un ziedons?
Vai dievs tik nav kā vien liels dzejnieks bijis?

VASARAS VAKARS

Nāc, vakars, nāc!
Kad saule noņem staru vaiņagu,
Nāc tu ar savu plīvurvēsumu,
Nāc dienas pelēcību atkal zeltī,
Stiep zemei pāri savu rožu telti,
Nāc, dailes vakars, nāc!
Nāc, vakars, nāc!

Nāc apsēj atkal sapņu magoņlauku,
Nāc lej uz zemi mēness eljes trauku,
Klāj pār mums vijolīšu mētelīti,
Mums visi smalkie audi saraustīti,
Nāc, sapņu vakars, nāc!
Nāc, vakars, nāc!

Mēs dzīves rupjo kāju zemē mīti,
Cel augšup mūs uz zvaigžņu nomalīti,
Kur visas asaras, še zemē lietas,
Mirdz spožā vaiņagā kā pērles sietas,
Nāc, miera vakars, nāc!

GAISTOŠA MĪLA

Liepa mīl vēju,
Klaidoni vēju,
Vējš svilpodams aizšalc,
Liepa ber ziedus
Kā asaras zemē. —

Pļava mīl mākonī,
Auglīgo mākonī,
Mākonis raisās
Pelēkā, vienmuļā
Rudeņa lietū. —

Krasts, tas mīl straumi,
Skrejošo straumi,

Straume plūst citam
Ziedonim pretim,
Atstāj tik ledu. —

RADNIECĪBA

Tie, kas pie tumšas lampiņas sēd,
Kas vēlu vēl ap pusnakti dēd,
Ar garu valsti kas draudzējas,
Kam dzīvas būtnes ir grāmatas,
Tie tuvi man, būdami tāli.

No veļu krastiem tie laivas sien,
Pār mēnešu upēm pāri brien.
No mākoņkalniem tie nolaižas,
Ar zvaigžņu acīm noskatās,
Kaut miesā ēterbāli.

Tu, kas tik grāmatu uzskati vien,
Ar tevi mani saites sien,
Es sveicinu tevi, brāli!

JAUNĀ AUDZE

Enkura metēji
Esat neziņas jūrā,
Sēklas krājēji
Lielajā nākotnes pūrā!

Saules priesteri,
Ziedoņa uguni kurat!
Dzisušos pelnos
No jauna liesmas burat!

Rožaini krāsojat
Vītušo vaigu bāli,
Kristālos kaltējat
Žuvušo asaru sāli.

Irušo sapņu
Audus no jauna aužat,
Cerību karogu
Saplēsto atkal spraužat.

Līdz ar sauli,
Kas atmostas jaunā sposmē,
Ceļi lai šķiras
Jums Lauvas zvaigznāju drosme!

Zeme, melnā zeme,
Lai ne vairs asarās slāptu,
Zeme, baltā zeme,
Lai zvaigzne starp zvaigznēm taptu!

SARKANĀ SAULE

SĒKLU TRAUKS

Ak, cik sēklu dvēsles traukā,
Tu vēl visas neizsētu
Pašā plašā pasauls laukā!

Ak, cik dvēselē ir spēku,
Kas guļ dziļi, neraisīti,
Cik tur brīnumu! cik dēku!

Vējš var aiznest visu klaidā,
Ja tu trauku neņem rokā,
Dzīve var to saspiest spaidā.

Vairies klaida, neciet spaida,
Saslēdz abus cieši lokā,
Pasauls pļauja tevis gaida!

SAUCĒJS

Ik nakti es jūtu neredzamo biedru,
Kas mani sauc uz karaļmielastiem,
Sirds dreb no savas pašas pukstieniem,
Ik plūsma uztrauc to kā vēsma niedru.

Bet guns, kas dedz man katru dzīslas šķiedru,
Vai tā jau nāk no lieliem upuriem?

Vēl nav kā izredzētiem cīkstoņiem
Uz pieres manim olimpisko sviedru.

Kurp, aicinātāj, mani ved tavs sauciens?
Spēks meklē vēl, ar ko tam jācīkstas,
Un nezin vēl, kurp ved to dziņu trauciens.

Jo, kas uz debess lepni paceļas,
Tam pirms ar velniem jādzer derības
Un jāiztura pirms savs ellē brauciens.

VIENS VIENĪGS VĀRDS

Viens vienīgs vārds
Var nolīt kā auglīgs padebess
Uz vīstošās dvēseles,
Viens līdzjūtīgs vārds.

Viens vienīgs vārds
Kā varvīksna ceļam var pārstiepties,
Var putekļos zaigoties,
Viens vienīgs priecinošs vārds.

Viens vienīgs vārds
No augstākās kalna galotnes
Var nokāpt pie dvēseles,
Viens atpestošs vārds.

Viens vienīgs vārds

Ir trepes ar zelta turekļiem
Priekš nedrošiem kāpējiem,
Viens iedvesošs vārds.

Viens vienīgs vārds
Kā svētvakars dienu var iezvanīt,
Var atkal pacelt, kas krīt,
Viens cilvēcīgs vārds.

GATAVS ĀBOLS

Kur dvēseles sadeg un izdodas
No sevis laukā
Piemēros, mācībās,
Uzņem tās,
Kā zieds krāj putekļus savā sēklu traukā.

Lai aug un briest, un veidojas
Gan domu medus krāts,
Gan sapņu aromāts,
Lai sirdī glabājas
Kā gatavā ābolā melnas sēkliņas.

Un zini, viss, kas uzņemts, tas
Tavs mūžs, cik viņā dzīvības
Būs iekšā, tevis sakrātas,
Ir reizē arī sēkliņas
No lielās cilvēces tapšanas.

DIVAS MĀCĪBAS

Vienmēr labi uzmani!
Visus prātus asini!
Neder pēkšņis uzliesmojums,
Klaus', ko saka piedzīvojums,
Kas jau liesmu sveldēts kļuvis,
Kam jau acu mitrums žuvis.
Uzmani! salasi
Visus starus savas gribas prizmā,
Neļauj apstulboties māņu vizmā,
Tad tu visu iegūsi,
Bet — varbūt ar zaudēsi. —

Ļauj, lai iet!
Vajag skriet!
Visu šķied!
Projām svied!

Mūžam tici, mūžam vilts,
Tik lai sirdī guns tev silts. —
Simtreiz dedzis, liesmās skrej,
Tik uz priekšu vienmēr ej,
Tad tu visu zaudēsi,
Bet — varbūt ar iegūsi. —

DZĪVES BALVAS

Dzīve tev kā apsēts lauks, .
Simtiem dīgļu viņā plauks.

Kādu pļauju pretim dosi?
Kā pats sevi izveidosi?

Pagātne dod atziņu —
Nākotne dod iespēju —
Piedzīvojums nav tev varā,
Bet tu spēj to pārvērst garā.
Mīla pilna saldu dēku,
Naidis dod pretsvaru un spēku,
Ja tu abus savienosi,
Pērkoņgaisu varvīksnosi.

Debess dots tev simbols gaismai,
Pekle — pretstatam un baismai,
Nesnaud bezjūtības seklē,
Abas pats tu sevī meklē.

Nāvei vien tik tukšas saujas,
Gatavas priekš veļu pļaujas, —
Kā tu pašu nāvi veiksi?
Ko tu nemirstībai teiksi?

DIENAS DARBS

Ik rīts tev avots,
Ar saules mirdzi
Uz jaunu spirdzi
Tu visiem dvēšles spēkiem sagatavots.

Ik diena bruņo
Un tevi cīņām
Kaļ sudrabzvīņām
Un nakts ar spilgtiem sapņiem apguņo.

Un neieskati
Ne brīdi sīku
To palaist dīku,
Ik mirkli tālāk joņo laika rati.

Ja dzīve mainās,
Ņem bēdas, laimi
Kā vienu saimi.
Tās abas ienes krāsas dzīves ainās.

Kad dienas tveici
Dzēš vakarrasa,
Nāk nakts un prasa:
«Nu, kā tu savu dienas darbu veici?»

Nekas nav velti!
Un, ja tu šķieti,
Ka tikai cieti,
Skaists saules vakars lietus dienu zelti.

ATSKATS UZ RAIŅA 60 GADIEM

Garš mūža gājums noslēgts guļ aiz tevis —
Vai nodzīvotā dzīve nav vairs dzīva?

Vai stinga, mēma dus tā mūža kapos,
Kur aizmirstība viņu pelniem klāj?
Vai svešs tu atskaties uz savām sūpēm
Un tavas ilgas tevi nepazīst?

Nē! — dzīvs tavs mūžs, nekad tas miris nebij,
Par tevi aizmirstībai varas nav!
Tu stāvi ciet, un laiks tev garām šalc.
Tu daudzās dzīves dzīvoji, ne vienu,
Un visi tavi sapņi, tavas ilgas
Neviens tev svešs nav, visi tevi pazīst,
Ja klusē tu, tad viņi runāt sāk:

Pat mēmā daba pacel savu balsi,
Tu viņu raisīji, tai devi veidu,
Tai liki sajūst, cik tā pati skaista!

Skrej Daugava tev garām putodama,
Gan melni sarkanā, gan zelta sposmē,
Klaudz airi, veļu laivai braucot garām,
Un varoņbrāli sveicina iztālēm,
Tai seko bārenīte Baibaliņa
Un tautas sēras nes uz lielo jūru. —

Šņāc drūmais sils, kur kāvās Induļ-pulki,
Visapkārt meži, klajas, upes, gravas
Sāk mosties, skanēt, vizēt, šalkt un dūkt,
Kā steidzīgs pavasars pa nakti nācis!
Ik sīka zālīte, ik lauka stādiņš,
Tie melno kapa grīdu cauri lauž,

Uz augšu traukdamies, uz sauli saukti,
Kas zil-zaļ-sarkana — trejkrāsās spīd.

Pat lauka akmens ceļa malā sauc:
«Sveiks, senais garo gadu trimdenieks!
I tev tāpat bij vieta ceļa malā,
Nu esam stūra pamats tautas ēkai!»

Bet visiem pāri runā viena zvaigzne,
Tā latvju zvaigzne, kad vēl Latves nebij, —
Kas biezos mūros, dzelžiem aizkrustotos,
Ar vāju stariņu tev iespīdēja,
Kas, trimdās dzītam, tālās, svešās malās
Tev visur gāja priekšā, spoži mirdzot,
Un lika ticēt tautas nākotnei.

Tu pirmais gaismu dvesi dziļā tumsā,
Kad dzelžu vara tautu zemē mina
Un katru brīvu vārdu žņaudza nost,
Un bailes dvesa tik un padevību, —
Tu drosmi vājās sirdīs modināji
Un tautā izaudzēji varoņgaru.

Tavs mazais Antiņš, vājākais no visiem,
Bij spēcīgs uzjāt augšā, stikla kalnā,
Un atraut mūža miegam Saulcerīti.
Tavs Tots uz pašu pekli zemē kāpa
Un dziesmu skaņām velnus valdzināja.
Tavs Induls slējās pretim varmākam:
«Mēs, zemā zālīte, mēs, mazā cilts,

Tik lieli būsīm mēs, cik mūsu griba,
Tai zemā zālē deviņvīru spēks.
Gan vanags mazs, bet augsti laižas gaisos,
Kur lācis purvā stieg no sava svara.»

Tu pašu tautas garu, Lāčplēsi,
Pret melno bruņenieku sauci cīņā
Un viņam līdzī lepno Spīdolu.

Nu tumsa uzveikta — tavs darbs ir galā!
Tas skaistais zvaigžņu sapnis piepildījies,
Ko Jāzeps nosapņoja ērkšķu kreklā:
Nu kāpj no dzelmes augšā gaismas pils
Un visiem torņiem zvana saullēktu:

Nu dusi, cēlājs, pats kaut īsu brīdi,
Lai baltās meitas vēdina tev mieru,
Lai nav tev piekususi sirds un roka,
Lai atkal celtos spirts uz jauniem darbiem;
Vest savu tautu lielo tautu saimē.

Lai atkal tava nākamības zvaigzne
Tev, spoži mirdzēdama, iet pa priekšu!

K. DĒĶENAM

Lielajam tautas darbonim 60 gadu jubilejā

Viss tava mūža ieguvums
Bij darbs un cīņa —
Ņem to kā laimi!

Vēl lielāks tev priekšā uzdevums:
Vest tautu uz lielo
Cilvēces saimi. —

A. PRIEDKALNAM

Nāvei nav varas to paņemt,
Kas mūžam ir nemirstīgs tevī:
Darbos mūs vadīs tavs gars,
Sirdis mums sildīs tavs vārds,

A. MIERLAUKAM

uz 40 gadu darba jubileju

Vēl Latvija tik veidojās,
Kad dailes pils jau pirmā pacēlās,
Tu pirmos cēlājos tur biji klāt
Un steidzies citus līdzī aicināt.

Un, ko tu jaunus spēkus mācījs, vadījs,
Un, ko tu pats no sava gara radījs
Kā meistars savos nemirstīgos tēlos,
Kā svēta uguns dailes pilī kvēlos:

Tavs Kangars, latvju velns, no tevis radīts,
Nāks melnas sirdis vienmēr šausmināt,
Tavs baltais tētiņš — kas no viņa vadīts,
Tas atkal spēs uz saules kalnu jāt. —

Tavs darbs nu veikts, nu pašā torņa galā
Tavs vārds kā zelta zvaigzne tāli mirdz!
Bet pats, kaut guris, nestāvi vēl malā
Un vienmēr iesi tālāk jauns un tvirts.
Tu mums ne vien kā savu mākslu nesi,
Tu tautas vēsturē līdz rakstīts esi.

RĪDZENIEKAM

Cēlajam cilvēkam un māksleniekam viņa goda dienā

Tavs mūžs bij sākot — ērkšķu zars,
Tu tvert to nebaidījies;
Nu vērties tas kā puķu bars,
Kur šodien iekšā vijies,
Lai turpmāk top tas zvaigžņu stars —
Tu, siltā sirds, tu, radošs gars,
To esi izpelnījies!

AUGUSTAM DOMBROVSKIM

Gaviļu dienā

Ja rozi plūc no zara,
Tev nebūs ērkšķi projām sviest,
Jo ērkšķis vienmēr rozēs
pavadonis.

Liels ir, kas lielu darbu dara,
Vēl lielāks, kas par to spēj ciest,
Tam pieder nākamības
godakronis.

DVĒSELE

Likteni, lemi mums atkal lielāku laiku,
Laiku, kas atkal zvaigznēm un vētrām rada,
Lai mums dzīves putekļos nenoslāpst elpa,
Lai mēs kaislēs un dēkās nenogrimtu. —

Vadi caur sirdi mums zilās ziedoņa straumes,
Ziedoņa negaiss lai atkal mums vaiņago galvu,
Jūtas lai pārplūst
Auglības pilnas kā lietūs, kas zelmeni raisa,
Dvēsle lai devīga top
Kā saule,
Un prāts lai top dzidrs kā mēness.
Acis lai klusas un laipnas
Raugās uz zemi kā zvaigznes!

Zemē tik daudz vēl ir dziļas tumsas un baismu,
Tik daudz degošu sāpju un salstoša naida!
Dvēsle, ej izstaro gaismu!

Zemē tik daudz ir nedaiļa, dubļu un trumu,
Puķes to nespēj klaidēt ar saldāko smaržu,
Dvēsele, palīdzi puķēm!
Izelpo daili no sevis kā rožu smaržu!
Ies laiks, un nākotne prasīs:
«Kas bija, kas veldzēja sāpes? sildīja naidu?
Tumsā kas ienesa gaismu? tvanā kas elpoja saldi?
Vai tā brīnumpuķe bija vai zvaigzne?
Vai tik pats vecais dieviņš kā senos laikos
Neredzams atkal nav izgājis pasaulei cauri?»

Nava, ak, nava!
Nebij ne puķe, ne zvaigzne, ne dieviņš!
Dvēsele viena tā bija,
Liela un silta cilvēka dvēsle!

VAKARDIENĪ

Jūs, mūžam gatavie un netopošie,
Jūs, citu kļūdas vienmēr nosodošie,
Ne mīlas vadīti, bet naida dzīti!
Laiks visu pārveido un jaunu dara,
Pie jums tik vieniem beidzas viņu vara,
No sākta gala jūs jau piepildīti.

Par jums, kā liekas, valda vecais likums:
Kas citiem nosodāms, tas jums ir tikums,
Kā šķirsts jūs ieslēdz tēvu paradumi!
Lai jaunas sulas krājas ziedoņšūnās,
Jūs tikai dziļāk grimstat pērnās sūnās
Kā senu mūru drupu atbirzumi.

Jūs, mūžam gatavie un netopošie,
No laika skatuves jūs noejošie,
Jūs iznīcības zīmogu jau nesat!
Ar vakardienu iztek jūsu taka,
Jūs nedzirdat, ko jaunais rīts jums saka,
Jūs, vakardieņi, paliekat, kas esat!

SARKANĀ GUNTIŅA UN BALTAIS BĒRZIŅŠ

Balāde

Guntiņa, krāsni guntiņa,
Sarkani dzeltenā svārciņā,
Vakarā, gurda pavisam,
Sprikstu sprādzītes atsprauda,
Liesmu lentītes raisīja,
Likās uz pelnu cisām.

Sapni guntiņa redzēja:
Bērziņš auga vasarā,
Apkārt meža zaļums.

Bij viņš koku starpā stalts,
Zaļā svārkā, kreklis balts,
Zaros dziesmu skaļums.

Guntiņai, kad modusies,
Sapnis nebij aizmirsies,
Viņa sērot sāca:
«Bērza zaļais lapu vaigs,
Cik tas glāstīt būtu maigs!...»
Te jau rudens nāca.

Kas tik jautri soļoja —
Bērziņu nocirta, pārveda
Mājās aukstu un stīvu. —
Nu tas guntiņai bij lemts:
Lai nu tiek no viņas ņemts,
Kas to gaidīja dzīvu. —

Guntiņa to ar vaimanām,
Birstot dzirkstiņu asarām,
Klēpi guldināja:
Sarkanas oglītes galvgalī,
Melns lika kājgalī,
Pelnu palagu klāja.

Un tos abu kopībā,
Kas bij šķirti dzīvībā,
Nešķīra nāves plaisma,
Abi tālāk dzīvoja:
Viņš bij vērties — siltumā,

Viņa kļuvusi — gaisma.

UPE

Pret krastu upe rit
Un plešas plati,
Ak, platā upe, vai tu vēl
Tā pati?

Pie zemes mātes kambarī
Tu dusēji ūdens šūpolī,
Zem galvas sūnu spilventiņš,
Tavs brālīts bij mazais avotiņš,
Pie katras oliņas tu pieturējies
Un, viļņu plaukstas sitot, skaļi smējies.

Tad, ārā rāvusies
No šaura stūra,
«Kur jūra?» prasīji,
«Kur lielā jūra?»

Un, atstājusi šauro gultu,
Tu plūdosi cēlies piekopt ziedoņkultu
Un visiem šķēršļiem, dambjiem pāri skrēji,
Un lielai saules dievei upurēji,
Tev dienu ziedi bira, zvaigznes nakti,
Uz krūtīm spraudi mēnesi kā sakti.

Pret krastu upe rit
Un plešas plati,

Ak, platā upe, vai tu vēl
Tā pati?

Cik auksts tev viļņu šļaksts.
Tu vaidi drūmi,
Uz tevi rudens migla guļ
Kā dūmi.

Kā putns izrāvies
No šaurā būra,
Ik straumei jāplēšas,
Jo tuvāk jūra. —

PLĀVĒJU DZIESMA

Šņir! šņir! šņir!
Šņākdams asmens kuplumā griež,
Kūli pēc kūļa gar zemi sviež —
Ziedons pie kājām rudenim krīt:
«Vēl tikai brīd',
Ļauj man ziedēt vēl tikai brīd'!»

Vāc! vāc! vāc!
Rudens rīko kā pavēlnieks,
Mājās un laukos viņš bagātnieks:
Šķūņi pildās, un apcirkņi tūkst,
Kam vēl kā trūkst?
«Sirds, ak, sirds, vai tev vien kā trūkst?»

Tver! tver! tver!
Steigties būs tev un pļaut un sēt,
Salu un ziemu ko pārvarēt,
Savu sirdsvasaru ziemā ņem sver:
Mīli un cer!
Pēdējo sauli un laimi vēl tver!

ZILĀ JŪNIJA NAKTS

Nakts kā rudzu puķe zila,
Zilā puķe — jūnijnakts!
Jasmīns reibinošu elpu
Lej pa visu dārza telpu,
Ziedi līst kā katarakts!

Nav ne tumsa, nav ne diena,
Zilā teika — jūnijnakts!
Baltā gaisma vēl nav galā,
Sarkans mēness debess malā
Kvēl kā svētlampiņas dakts.

Saldās jausmās, pusnakts pausmās,
Zilās ilgas — jūnijnakts!
Kopā satek šķirti ceļi,
Atkal senās mīlas veļi
Nāk zem lakstīgalas takts, —

Skaņas žēlas, skaņas kvēlas,
Zilais sapnis — jūnijnakts!

Ak, cik salda, pilna malda,
Nakts, kur sapņotāji valda,
Salds ir skūpstis, no lūpām zagts, —

Viss tur nebijis, kas bijis,
Zilā dzeja — jūnijnakts!
Saltais rīts kad pūtīs sejā,
Izbeigts būs — un priekšgars lejā —
Zilās drāmas pēdējs akts.

PĒC MANIS

Kad iešu — negribu aiziet tā,
Aiziet neziņā,
Es gribu palikt jums atmiņā.

Es nācu pie jums ar jaunu veidu,
Ar jaunu mīlu,
Ar jaunu naidu;
Jaunu jūtu vētru es sacēlu,
Jaunas daiļuma zvaigznes iededzu,
Es sildīju jūsu auksto telpu
Ar savas karstās dvēseles elpu
Un pārrāvu jūsu stingumu
Ar sajūsmas šalcošo plūdumu.

Kad iešu, negribu aiziet tā,
Aiziet neziņā,
Es gribu palikt jums atmiņā,

Ak, palikt jūsu mīlā vēl,
Kā saule purpura krāsās kvēl,
Kad tā jau sen ir nogājusi,
Lai dzīve man pakaļ novilņo vēl
Kā jūra, kad vētra pārgājusi.
Kad iešu — tā negribu projām iet:

Savu saturu gribu vēl citos liet,
Mana drausma lai vājākās dvēselēs riet.
Savu laiku es gribu pie zvaigznēm siet,
Savu sauli pār visiem kā vēdekli plest
Un aizejot varvīksnu pakaļ mest,
Kad miesa dziļi zem velēnām guls,
Lai zemei cauri vēl pukst mans pulss.